

בס"ד, סיון תשפ"א

דבר תורה לפרשת נשא – ד"ר נעמה סט 'כה תברכו את בני ישראל' – מי אמר?

אחת המצוות הבודדות המייחדות כיום את שבט הכהונה ומבליטות את ייחודם של הכהנים היא המצווה לברך את עם ישראל המופיעה בפרשתנו, פרשת נשא. מצווה זו נמנית ע"י כל מוני המצוות למצוות עשה בין תרי"ג המצוות, וכך כותב הרמב"ם בספר המצוות: "והמצוה הכ"ו היא שנצטוו הכהנים לברך את ישראל בכל יום והוא אמרו יתעלה (נשא ו) 'כה תברכו את בני ישראל אמור להם'". המתברכים הם כמובן עם ישראל, אך מי הוא המברך? האם הכהנים הם המברכים או שמא הברכה מגיעה מהקב"ה שהוא מקור הברכות?

אם נבחן את פסוקי התורה נראה כי התלבטות זו מוצאת את ביטוייה גם שם. מצד אחד התורה מדגישה שהכהנים הם המברכים (במדבר ו, כג): 'דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם'. מצד שני התורה כותבת שהקב"ה הוא המברך (פס' כד): 'יִבְרְכֶהָ ה' וְיִשְׁמְרֶהָ'. ואף חוזרת על כך בחתימת הפרשיה באומרה (פס' כז): 'וְאֲנִי אֲבָרְכֶם'.

ר' שמואל ב"ר מאיר, נכדו של רש"י התחבט אף הוא בשאלה זו, ולדעתו הקב"ה הוא המברך הבלעדי. את ברכתם של הכהנים אין הוא רואה כברכה אלא כתפילה. על מה מתפללים הכהנים? על כך שהקב"ה יברך את ישראל (רשב"ם במדבר ו, כג):

כלומר לא תברכו מברכת פיכם כאדם שאומר 'תבואתה לראש פלוני כך וכך', אלא **אלי תתפללו שאברכם אני**, כמו שמפרש 'יברכך יי', **ואני אשמע קולכם כאשר תאמרו ואברכם לישראל**, כמו שמפרש 'ושמו את שמי על בני ישראל', כשיברכו כהנים לישראל בשמי ולא בשמם, אני אברכם לישראל כמו שיתפללו הכהנים ואומרים 'יברכך יי'.

הרשב"ם מסביר כי לא זו בלבד שהכהנים אינם המברכים אלא כל מטרתה של ברכת הכהנים היא להדגיש שהברכה איננה נמצאת אצל הכהנים אלא הקב"ה בלבד הוא זה שביכולתו לברך את ישראל והכהנים פונים בדבריהם אל הקב"ה שיברך את עם ישראל.

ניתן להציע דרך נוספת לפתרון הבעיה המבוססת על העקרון של הרשב"ם אבל שונה ממנה. ראשית, אביא את דבריו של ר' אליעזר אזכרי (ספר חרדים) כפי שמובא ב'ביאור הלכה' (סימן קכח):

כתב בספר חרדים: מצוות עשה לברך כהן את ישראל שנאמר 'כה תברכו את בני ישראל' **וישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה' הם נמי בכלל המצוה.**

ר' אליעזר אזכרי מחדש שמצוות ברכת כהנים מתקיימת גם על ידי המתברכים שמאזינים לכהנים המברכים. מה עניינה של המצווה 'להתברך' ולא רק 'לברך'? ומדוע דווקא הכהנים הם שמעוררים את העם להתברך?

ניזכר שהכהנים, העובדים בבית ה', לא קיבלו חלק ונחלה בארץ. בטחונם הכלכלי מעורער יותר משל אחיהם בני יתר השבטים. אין להן קרקע שבעבודתה יכלכלו את עצמם ובני ביתם, ומתוך כך חשים הכהנים בצורה בהירה יותר את עובדת היותו של הקב"ה 'מכלכל חיים בחסד'. אין להם אחוזה או נחלה לעבדה והם סמוכים על שולחנו של מקום. על פי דברים אלו נוכל לראות את ברכת הכהנים לישראל כאמירה ערכית-חינוכית. הכהן, שחי את חייו בתחושת תלות ובטחון בה', מעביר את המסר הזה לכלל הציבור: לא אני הוא המברך וגם לא אתה, העמל, אלא 'בְּרַכָּה ה' וְיִשְׁמְרָךְ'. לכן, המצווה איננה כוללת רק את פעולת הכהנים. על המתברך להאזין לדברי הכהן ולחקוק אותם על לוח ליבו. לאחר שנפנים את המסר שמלמדים אותנו הכהנים ונהפוך את עצמנו לכלי הראוי להחזיק ברכה נהיה ראויים לזכות בברכתו של הקב"ה: 'וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֵם'.

בימים אלו בהם בטחונם של רבים בעם ישראל מתערער – בשל המצב הכלכלי שהביאה מגפת הקורונה, בשל המצב הבטחוני שאנו שרויים בו ובשל פגיעות אנטישמיות שסובלים מהם אחינו שבתפוצות – נטה אוזן ונבקש בכל לב להתברך בשמירה של הקב"ה עלינו, לחוש בהארת הפנים של הקב"ה ומתוך כך להגיע לברכה הכוללת "וישם לך שלום".